

THISTED KOMMUNE

LÆSEPOLITIK THISTED KOMMUNE

Forord

Læse- og skrivekompetencer er en væsentlig forudsætning for læring i alle fag. De seneste års indsats i skolen på læseområdet har givet gode resultater, idet eleverne på yngste trin er blevet et helt klasstrin bedre til at læse end før målt på afkodningsfærdigheder.

Men det er ikke nok at knække læsekoden, eleverne skal beherske læsning og skrivning i alle fag. At have gode læse- og skrivekompetencer sikrer, at eleverne tilegner sig alle fags sprog og udvikler selvstændige læringsstrategier i skolen. Skriftsproget er en væsentlig forudsætning for en aktiv og deltagende kommunikation i skolen, samfundet og livet.

En tidlig og målrettet indsats for elevers sproglige udvikling – herunder læse- og skrivekompetencer, forudsætter at lærere og andre aktører i skolen har viden om sprog, læsning og læseudvikling, kendskab til alle elevers forudsætninger, hensigtsmæssige undervisningstiltag og kendskab til relevante handlemuligheder. En kommunal læsepolitik skal derfor ses som:

- ⇒ **en rettesnor, der beskriver mål for den forebyggende, foregribende og indgribende læse- og skriveundervisning i alle fag samt en evalueringsplan - her er afsnit 1 og 5 centrale**
- ⇒ **et inspirationskatalog til alle lærere i alle fag og til læsevejledere, der anviser hensigtsmæssige tiltag i undervisningen - her er afsnit 2 og 3 centrale**
- ⇒ **et styringsredskab for lærere, læsevejledere, konsulenter ansat på "Kompetencecenter for Læsning", ledere og forvaltning/kommune, der arbejder med at kvalificere elevers læse- og skriveudvikling - her er afsnit 4, 5 og 6 centrale**

Thisted Kommune med 15 folkeskoler, hvoraf 7 har overbygning, ønsker ligeledes med læsepolitikken at sikre, at alle elevers læse- og skriveudvikling systematisk følges og beskrives gennem hele skoleforløbet. Samtidig sikres elever, der i deres skoleforløb skifter skole, en hensigtsmæssig overgang fra skole til skole, idet læse- og skriveindsatsen får et mere ensartet præg på alle kommunens skoler.

Læsepolitikken er udarbejdet i et samarbejde mellem læsevejledere i kommunen og godkendes af kommunens ledere og Børne- og Familieudvalget.

Arbejdsgruppe:

Herdis D. Andersen (Kompetencecentret for Læsning)

Jane Christensen (læsevejleder)

Trine Overgaard (læsevejleder)

Hanne Beermann (University College Nordjylland)

Thisted, marts 2017

Opdateret juni 2018

Indholdsfortegnelse

Forord	2
1. Formål og mål for læsning i Thisted Kommune	4
Fælles mål og læsning	4
2. Læseudvikling	5
Forebyggende tiltag i danskundervisningen	7
3. Faglig læsning og skrivning i alle fag	13
Læselyst - en sag for skolen	14
4. Læsevejlederens funktion og virke	15
5. Kommunal evalueringsplan	17
6. Læse- og skrivevanskeligheder	21
Kompetencecentret for Læsning	22

Litteraturliste

Nedenfor angives til videre læsning og inspiration udvalgte titler:

- * Arnbak, Elisabeth, 2003, *Faglig læsning - fra læseproces til læreproces*, Gyldendal
- * Brudholm, Merete og Sørensens, Pernille, 2016, *Læseforståelsens fantastiske fire*, Akademisk Forlag
- * Lundberg, Ingvar, 2003, *Det gode læseforløb. Kortlægning og øvelser*, Akademisk Forlag
- * Kabel, Kristine, 2014, *Ord på! Sprogbaseret undervisning i fag, Lærerbog*, Dafolo
- * Kvithyld, Trygve m.fl., 2015, *Gode skrivestrategier - på mellemtrinnet og i overbygningen*, Klim

1. Formål og mål for læsning i Thisted kommune

Formålet med Thisted Kommunes læsepolitik skal ses i relation til de nationale mål for den aktuelle folkeskolereform:

- Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.
- Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater.
- Tilliden til og trivslen i folkeskolen skal styrkes blandt andet gennem respekt for professionel viden og praksis

I en operationalisering af målene for folkeskolereformen fremhæves på læseområdet følgende måltal for de de nationale test:

- Andelen af de allerdygtigste elever i dansk skal stige år for år.
- Mindst 80 procent af eleverne skal være gode til at læse i de nationale test.
- Andelen af elever med dårlige resultater i de nationale test for læsning, skal reduceres år for år.

Kilde: Undervisningsministeriets hjemmeside:

<https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Folkeskolens-maal-love-og-regler/Nationale-maal/Om-nationale-maal>

I Thisted kommune er der især fokus på at nå de nationale mål ved at fokusere indsatsen omkring:

- ⇒ **at kvalificere læse- og skriveundervisningen, så læseforståelsen øges gennem hele skoleforløbet**
- ⇒ **at følge alle elevers læseudvikling tæt, så alle elever får succes med læsning**
- ⇒ **at kvalificerer fagundervisningen, så eleverne lærer fag gennem sprog - og sprog gennem fag**
- ⇒ **at implementere it og digitale redskaber i undervisningen, så elevernes læsekompetence fremtidssikres og alle elevers læringsmuligheder optimeres**

Fælles mål og læsning

Forenkede Fælles Mål fastsætter nationale læringsmål for, hvad eleverne skal lære i børnehaveklassen og i skolens fag og emner gennem hele skoleforløbet. De Fælles Mål er bindende mål og skal være styrende for læse- og skriveundervisningen gennem hele skoleforløbet i dansk og alle andre fag.

I forenkede Fælles Mål for dansk er der indført **opmærksomhedspunkter** inden for bl.a. læsning og skrivning. Det er områder, som forskningen viser, er grundlæggende for, at eleverne kan tilegne sig læring i alle fag. Opmærksomhedspunkterne beskriver det forventede minimumsniveau inden for målene for, at eleven kan følge med i undervisningen.

Hvis en elev ikke når det niveau, der er beskrevet i opmærksomhedspunktet, skal læreren gå i dialog med skoleledere og skolens ressourcepersoner om, hvordan eleven kan hjælpes.

Der er desuden beskrevet væsentlige tværgående temaer, **It og medier og Sproglig udvikling**, inden for læse- og skriveområdet i Fælles Mål, som læreren skal integrere i undervisningen:

Læs mere om Fælles Mål og undervisningsvejledninger på EMU Danmarks læringsportal: <http://www.emu.dk/omraade/gsk-l%C3%A6rer>

Sprogundervisning i børnehaveklassen

I børnehaveklassen er kompetenceområdet, **Sprog**, centralt, når læringsmålene fokuseres i forhold til læse- og skriveområdet.

Kompetenceområdet, Sprog, omfatter seks færdigheds- og vidensområder:

1. Samtale - fokuserer på, at eleverne tilegner sig færdigheder i de grundlæggende talesproglige handlinger at lytte, tale og spørge.
2. Fortælling - fokuserer på, at eleverne kan gengive indhold af tekster.
3. Sproglig bevidsthed - fokuserer på, at eleverne får mulighed for at reflektere over sproget.
4. Skrivning - fokuserer på at fremme elevernes indsigt i, at skrivning er en skriftlig kommunikationsform, der handler om at udtrykke et budskab. I denne sammenhæng fokuseres på det alfabetiske princip (standardlyde), samt hvordan ord sættes sammen til sætninger.
5. Læsning - fokuserer på at eleven får mulighed for at gennemløbe følgende læseudvikling: Legelæsning - logografisk/"helords" læsning - alfabetisk læsning.
6. It og digitale medier - fokuserer på, at eleverne lærer om ikoner og værktøjsfunktioner i digitale medier.

Læsning og skrivning/fremstilling i dansk

Selvom Fælles Mål i dansk er opdelt i fire kompetenceområder: læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation, så er der ikke tale om, at kompetenceområderne skal opfattes som isoleret fra hinanden. Områderne griber ind i hinanden. Læsning og skrivning indgår i næsten alle læreprocesser, men opprioriteres desuden i danskfaget i selvstændige kompetenceområder: Læsning og Fremstilling med særlige opmærksomhedspunkter.

I dansk lægges grundlaget for, at eleverne udstyres med de nødvendige faglige læse- og skrivestrategier, der er nødvendige for at lære i alle skolens fag.

Arbejdet med Fælles Mål for læsning og skrivning/fremstilling i dansk beskrives mere detaljeret i afsnit 2, Forebyggende tiltag i danskundervisningen.

Læsning og skrivning i alle fag

Sproglig udvikling er et tværgående tema og fokusområde i de nye Fælles Mål og er som sådan indskrevet i alle obligatoriske fag. Dette tema omhandler skolens og fagenes målrettede arbejde med elevernes tilegnelse af fagenes sprog, ordforråd og tekster, så eleverne bliver dygtige til at tilegne sig det faglige indhold og kommunikere mundtligt og skriftligt i fagsprog. I alle fag bør lærere derfor opstille både faglige og sproglige læringsmål for eleverne.

Alle fag har i Fælles Mål eksplicit formuleret sig omkring faglig læsning og skrivning i færdigheds- og vidensmål. Arbejdet med disse mål beskrives mere detaljeret i afsnit 3, Faglig læsning og skrivning i alle fag.

2. Læseudvikling

Læsning giver adgang til en ny verden, og det at lære at læse er en stor omvæltning i et barns liv. Læseudviklingen er i høj grad afhængig af, hvilken undervisning eleverne modtager og de erfaringer, de bringer med sig og gør sig.

"At lære at læse" er en proces, som kan beskrives i stadier, men alle børn gennemgår ikke stadierne på samme måde eller i samme rækkefølge. Det er individuelt, hvornår barnet befinder sig i en bestemt fase. En del springer faser over, og der findes blandingsformer af forskellige stadier på forskellige udviklingsniveauer. Alligevel kan en model bidrage til forståelsen af, hvordan det foregår, når børn lærer at læse. Derfor beskriver dette afsnit et typisk udviklingsforløb koblet til opmærksomhedspunkter fra Fælles Mål for børnehaveklassen og dansk.

Legelæsning - logografisk-visuel læsning

En del børn begynder allerede i børnehavealderen at vise tegn på bevidsthed om sprogets formside. De rimer, leger med sproglyde, får en fornemmelse af, at der er forskel på ords længde, at ord kan deles op i mindre dele osv.

Børn ser, husker og genkender ord uden at vide, hvordan det alfabetiske skriftsprog fungerer. På den måde kan barnet opbygge et forråd af ordbilleder, som det kan gøre brug af i hverdagen.

I børnehaveklassen er det vigtigt at være opmærksom på, om alle elever kan genkende alle bogstavernes form, navn og lyd (undtagen q, w, x og z).

Alfabetisk - fonemisk læsning

I denne fase rettes opmærksomheden på det skrevne sprog, og for at kunne afkode skriften kræves, at opmærksomheden rettes mod sprogets formside. I læseundervisningen arbejdes med den sproglige bevidsthed herunder et funktionelt bogstavkundskab. Første skridt er at få indsigt i, hvordan ord kan opdeles i enkelte lyde (analyse). Næste skridt er at sætte lydene sammen (syntese).

Efter 2. klassetrin er det vigtigt at være opmærksom på, om alle elever kan ...

1. læse lydrette (fx to, bus og sofa) og almindelige ikke-lydrette ord på to stavelser (fx pige, komme)
2. formulere sammenhængende tekster på mindst 3 linjer i en kendt teksttype
3. stave til lydrette (fx ti, bil og kano) og almindelige ikke lydrette ord (fx siger, døren)

Elever, som i slutningen af 2. klasse viser sig at have store vanskeligheder med at afkode ord på trods af en god læseindsats, skal støttes, så vanskeligheder med afkodning ikke står i vejen for deres adgang til alderssvarende faglig viden og læseoplevelser i skønlitterære tekster.

Ortografisk-morfematisk læsning

Læsningen udvikles i denne fase gennem en kvalitativ anderledes og mere avanceret form for ordafkodning, hvor ordene genkendes som ortografiske mønstre som regelmæssigheder i sproget som fx. for- og slutstavelser samt bøjningsformer. I læseundervisningen arbejdes med hastighed og sikkerhed.

Efter 4. klassetrin er det vigtigt at være opmærksom på, om alle elever kan ...

1. læse tekster med et velkendt fagligt indhold med ca. 120 ord/minuttet
2. formulere en sammenhængende tekst med en tydelig tekststruktur, fx en beretning eller en beskrivelse af et velkendt fænomen

Efter 9. klassetrin er det vigtigt at være opmærksom på, om alle elever kan foretage basal korrektur på sprog, stavning, tegnsætning og layout.

Strategisk læsning

I almindelighed er læseforståelsen en sideordnet proces, som automatisk og ukompliceret finder sted under læsningen. Men med henblik på at fremme en aktiv og bevidst indstilling, arbejdes der i læseundervisningen med aktiviteter, der skaber og styrer forståelsen.

Efter 6. klassetrin er det vigtigt at være opmærksom på, om alle elever kan opdage egne forståelsesproblemer og anvende relevante strategier til at afhjælpe dem og få overblik over teksten (fx. afklare ukendte ords betydning, anvende grafiske modeller eller stille spørgsmål til tekstens indhold).

Bemærk: Kursiveret tekst er opmærksomhedspunkter hentet fra Fælles Mål.

Forebyggende tiltag i danskundervisningen

Forebyggende tiltag sætter fokus på centrale komponenter i undervisningen, som fremmer sproglig opmærksomhed og læse- og skrivekompetencen for alle børn fx gennem læringsmålstyret undervisning, der eksplicit formuleres omkring sprog, læse- og skriveelementer samt differentierende tiltag.

Forskning viser, at arbejdet med tydelige mål, feedback og evaluering har stor betydning for elevernes læring. Klare og præcise læringsmål giver lærerne et tydeligt billede af, hvad eleverne skal lære, og mulighed for at følge med i deres læringsproces (Kilde: EMU)

Læs mere om læringsmålstyret undervisning her:

<http://www.emu.dk/modul/kom-i-gang-med-l%C3%A6ringsm%C3%A5lstyret-undervisning>

I danskundervisningen har læreren en særlig forpligtigelse på arbejdet med læsning og skrivning formuleret i Fælles Mål for børnehaveklassen ved kompetenceområdet, sprog og for 1. – 9. klassetrin ved kompetenceområderne, læsning og fremstilling.

Nedenstående oversigt over elementer i læse- og skriveundervisningen er forankret i forskning og undersøgelser og bør derfor vægtes i den forebyggende undervisning i børnehaveklassen og danskundervisningen gennem hele skoleforløbet.

Det er vigtigt at bemærke, at forebyggende tiltag nævnt før og efter de aktuelle klassetrin kan være vigtige at bemærke med det formål at skabe sammenhæng og progression i læse- og skriveundervisningen. Hvis man fx underviser på 1.-2. klassetrin, så er det vigtigt at kigge på børnehaveklassen, da man her kan se, hvilke tiltag, elementer og aktiviteter, man som lærere kan forudsætte eleverne har arbejdet med tidligere. Ligeledes er det vigtigt at bemærke elementerne i klassetrinnene over, da man her kan se tiltag, elementer og aktiviteter, der fremadrettet burde tænkes ind i undervisningen.

Faserne nedenfor eksemplificeres desuden ved læringsmål og differentierede tiltag fra EMU. I denne sammenhæng er differentierede tiltag beskrevet gennem tegn på læring i niveauer og udfordringsopgaver, der kan udfordre den fagligt dygtige elev.

Forebyggende tiltag i børnehaveklasse

- Sproglege (spil, sange, rytmeøvelser, bevægelseslege, rim og remser)
- Sprogaktiviteter, hvor der fokuseres på sprogets byggeklodser: sætninger, ord, morfemer og grafer/fonemer. Der arbejdes med såvel bogstavernes form som deres navne og lyde
- Dialogisk oplæsning, hvor der arbejdes med bl.a. tydelig udtale og ordkendskab/ordforråd
- Samtale – med fokus på det at lytte, tale og spørge
- Fortælling og genfortælling med anvendelse af forskellige udtryksformer, her kan med fordel anvendes fortællekort
- Opdagende skrivning

Eksempel på læringsmål:

Eleverne kan læse korte lydrette ord.

Eksempler på tegn på læring:

Niveau 1:

Eleven kan med støtte lydere lydrette ord på 2 bogstaver og dernæst danne syntesen af lydene og læse ordet.

Niveau 2:

Eleven kan lydere lydrette ord på 2 bogstaver og dernæst danne syntesen af lydene og læse ordet.

Niveau 3:

Eleven lyder korte lydrette ord og læser dernæst ordet.

Udfordringsopgave:

Du skal finde en læs-selv-bog på biblioteket eller på et digitalt medie og øve dig i at læse den hjemme, således at du kan læse den op for klassen.

Andre læringsmål til børnehaveklassen findes under kompetenceområdet sprog, her: <http://www.emu.dk/omraade/gsk-l%C3%A6rer/ffm/b%C3%B8rnehaveklassen/b%C3%B8rnehaveklassen/sprog>

Forebyggende tiltag på 1. - 2. klassetrin

Læsning

- Systematisk undervisning i bogstavernes standardudtaler med henblik på at kunne tilegne sig ord. Efterhånden skal eleverne derfor også lære bogstavernes mest almindelige kontekstbetingede udtaler. Undervisningen skal derfor have direkte fokus på at lære eleverne sammenhænge mellem bogstav og lyd i ordlæsningen
- Undervisning i og støtte til elever ift. at udvikle ordlæsestrategier med den hensigt at kunne genkende ord. Der er tale om lydstrategier (fokus på bogstavernes udtale i ordet), visuelle strategier (fokus på ordenes dele) og kontekstrelaterede strategier (fokus på ordenes betydning i sammenhængen)
- Træning i at læse ord i tekster. Eleverne skal efterhånden kunne højt læse lette tekster med over 90%'s rigtighed. Ved slutningen af forløbet skal de kunne stille læse lette tekster med 100 ord pr. minut og tekster med nyt fagligt indhold med over 60 ord pr. minut
- Sprogaktiviteter, hvor der fokuseres på ords betydning. Eleverne skal derfor arbejde med begreber som synonyme, antonymer, positiv og negativ ladning af ord og associationer til ord (medbetydning)
- Undervisning i og støtte til at udvikle tekstforståelse. Der skal især arbejdes med forforståelse, så eleverne får mulighed for at bruge deres baggrundsviden samt fortællende og informerende teksters struktur

Eksempel på læringsmål:

Eleverne kan anvende enkle afkodningsstrategier ved læsning af ukendte ord i tekst.

Eksempler på tegn på læring:

Eleverne læser en alderssvarende tekst højt, omkring lix 10-15.

Niveau 1:

Eleven læser teksten ved hjælp af enkle afkodningsstrategier, fx lydering, stavelsesgenkendelse eller morfemgenkendelse. Ca. 90% læses umiddelbart korrekt.

Niveau 2:

Eleven læser teksten ud fra et lager af velkendte ord. Ca. 95% læses umiddelbart korrekt.

Niveau 3:

Eleven læser teksten flydende med god forståelse.

Udfordringsopgave:

Du skal finde en tekst på biblioteket, fx Lille Virgil af Ole Lund Kirkegaard, og finde nogle sjove ord i teksten, som du skal læse højt i klassen – fx ordet himstregims- fugl m.m. – og forklare, hvad de betyder.

Fremstilling

- Fremstilling af tekster med tekst, billeder og/eller lyd. Teksterne kan både tage udgangspunkt i elevernes fantasi, oplevelser og erfaringer og i nyt fagligt indhold
- Arbejde med identifikation af hyppigt forekommende stavefejl eller uhensigtsmæssige formuleringer

To eksempler på læringsmål:

1. Eleverne kan skrive en beskrivende fagtekst om en person
2. Eleverne kan skrive et eventyr med typiske genretræk, som fx struktur, persongalleri og magi

Eksempler på tegn på læring til læringsmål 2:

Eleverne kan skrive en opdigtet historie på baggrund af egne stikord i handlingsbro og illustrere den.

Niveau 1:

Eleven tegner på baggrund af sin udfyldte handlingsbro tre billeder, der viser et opdigtet, kronologisk forløb og skriver en ledsagende sætning med proces og deltager til hver af tegningerne.

Niveau 2:

Eleven skriver en opdigtet historie i et kronologisk forløb med begyndelse, midte og slutning på baggrund af sin udfyldte handlingsbro. Eleven illustrerer sin tekst med tegninger, der svarer hertil.

Niveau 3:

Eleven skriver en opdigtet historie i et kronologisk forløb med vendepunkt og højdepunkt.

Udfordringsopgave til læringsmål 1:

Du skal skrive en beskrivende fagtekst om en person. Din tekst skal være struktureret på følgende måde: Overskrift, præsentation af personen, en række afsnit, der beskriver personen ud fra forskellige kriterier, fx udseende, arbejde og familie.

Forebyggende tiltag på 3. - 4. klassetrin**Læsning**

- Undervisningen i og støtte til læsning af morfologisk komplekse ord ved direkte arbejde med ords betydningselementer (morfemer) til gavn for både læsning, stavning og skriftlig fremstilling.
- Træning i at læse sammensatte og bøjede ord og på at udvikle flydende læsning. Eleverne skal efterhånden kunne stillelæse lette tekster for aldersgruppen med over 150 ord pr. minut og tekster med nyt fagligt indhold med omkring 100 ord pr. minut.
- Sprogaktiviteter, hvor der fokuseres på ords betydning. Der arbejdes med overbegreber og underbegreber (som fx schæfer – hund – dyr) og på at forstå og forklare, hvad nye fagord betyder, og hvordan fagord og begreber kan ordnes i kategorier.
- Undervisning i og støtte til at udvikle læseforståelsesstrategier. Eleverne skal kunne finde og udnytte signaler i teksten, der angiver, hvordan indholdet hænger sammen på tværs af sætninger (tekstbånd). Ligeledes skal eleverne lære at være opmærksomme på egen læseforståelse, således at de i stigende grad bliver i stand til at forbinde tekstens informationer med deres egen viden (inferens).

Eksempel på læringsmål:

Eleverne kan udnytte det morfematiske princip i deres læsning.

Eksempler på tegn på læring:

Lad eleverne læse højt af en ordliste, fx skibsmast, udpege, beskrive, drengene, huskede, stopbolden, venlighed, brændsel, ufarlige, misforståelserne.

Niveau 1:

Eleven genkender og læser rod morfemet korrekt i hvert ord.

Niveau 2:

Eleven læser rod morfemerne korrekt, også i sammensatte ord, og har flere bøjningsendelser korrekt.

Niveau 3:

Eleven læser ordene flydende med god præcision.

Udfordringsopgave:

Du skal i din frilæringsbog finde de ti længste ord, eller brug evt. Gummi-Tarzan af Ole Lund Kirkegaard. Skriv ordene på en liste og understreg rod morfemet. Er det sammensatte ord? Er der bøjningsendelser? Læs dem højt, og skriv derefter en sætning med hvert af ordene.

Fremstilling

- Fremstilling af sammenhængende multimodale tekster. Undervisningen skal have fokus på beskrivende og berettende fremstillingsformer.
- Undervisningen i retstavning skal tage udgangspunkt i det morfematiske princip (ordenes betydningsdele), således at eleverne kan bruge dette, når de skal skrive eller korrigere deres tekster. Der arbejdes med opdeling af teksten i afsnit, punktum, spørgsmålstegn og udråbstegn. I arbejdet med korrektur inddrages opslagsværker, skrive støtte- og opslagsteknologier med henblik på at gøre eleverne stadig mere selvhjulpne.

Eksempel på læringsmål:

Eleverne kan skrive en erindring med nedslag fra eget liv.

Eksempler på tegn på læring: Niveau 1:

Eleven beretter kronologisk om nedslag fra sit liv.

Niveau 2:

Eleven beretter kronologisk om nedslag fra sit liv. Der skrives konsekvent i datid og med varierede tidsangivelser, fx: Da jeg var to år ... , senere ... , to år efter ...

Niveau 3:

Eleven beretter kronologisk om nedslag fra sit liv. Der skrives konsekvent i datid og med varierede tidsangivelser, fx: Da jeg var to år ... , senere ... , to år efter ... Desuden benytter eleven mådesangivelser (adverbier) og sanseverber, der fortæller om oplevelsernes karakter.

Udfordringsopgave:

Du skal skrive en biografisk tekst om en person, du kender. Først skal du interviewe personen om personens liv. Derefter skal du vælge fire episoder fra personens liv. Udfyld en tørresnor med stikord til hver af episoderne. Skriv en indledende orientering om din person, og herefter fire afsnit om dine valgte episoder. Skriv til sidst en afslutning. Find passende billeder, og sæt tekst og billeder op.

Forebyggende tiltag på 5. – 6. klassetrin**Læsning**

- Træning i at læse både kendte og ukendte ord i fagtekster og på at udvikle flydende læsning. Eleverne skal kunne stillelæse lette tekster for aldersgruppen flydende og med god forståelse med omkring 200 ord pr. minut. Tekster med et nyt indhold i relation til kendte emner skal de læse med omkring 140 ord pr. minut.
- Sprogaktiviteter, hvor der fokuseres på en teksts centrale ord og begreber. Der arbejdes med at udlede ukendte ords betydning ud fra sammenhængen i teksten og ordenes betydningsdele.
- Det gør de bl.a. ved at bruge deres viden om tekstens centrale emne (fx overbegrebet), andre ord i teksten (fx eventuelle sammenligninger, modsætninger og underbegreber) og de ukendte ords betydningsdele (morfemer).
- Undervisning i tekststrukturer som fx årsag/følge, problem/løsning, sammenligning/modsætning, helhed/beskrivelse, således at eleverne kan bruge strukturerne til at få overblik over, opsummere og sammenfatte tekster. Eleverne skal lære, hvordan grafiske modeller kan anvendes som redskab til at skabe overblik over teksten og over komplekse faglige fremstillinger eller problemstillinger.

Eksempel på læringsmål:

Eleverne kan anvende genreskemaer som grafiske modeller til at få overblik over en tekst.

Eksempler på tegn på læring:

Eleverne udfylder et genreskema til den berettende genre med felter til overskrift, præsentation, handlingsforløb og afsluttende vurdering – efter at have læst en beretning.

Niveau 1:

Eleven udfylder alle felter.

Niveau 2:

Eleven udfylder alle felter og kommer med forslag til centrale begivenheder i handlingsforløbet.

Niveau 3:

Eleven udfylder alle felter, medtager de centrale begivenheder i forløbet og forstår tekstens pointe i den afsluttende vurdering.

Udfordringsopgave:

Du skal i en avis finde to argumenterende tekster. Beskriv, hvorfor de er argumenterende, og forklar, hvordan de er bygget op.

Fremstilling

- Fremstilling af fagtekster med fokus på en skelnen mellem kommenterende fremstillingsformer, hvor eleverne skal forholde sig til andre tekster eller temaer – og forklarende fremstillingsformer, hvor de forklarer, hvordan et fænomen hænger sammen. Undervisningen skal endvidere give eleverne erfaringer med udarbejdelse af dramatiske produkter, fx scener i et teaterstykke, dokumentariske produkter, fx en tv-dokumentar og interaktive produkter, fx hjemmesider.
- Undervisningen i sprog skal understøtte elevernes arbejde med struktur, sprog og sætningsopbygning i tekster.

Eksempel på læringsmål:

Eleverne kan gennemlæse egen tekst og inddele den i et passende antal afsnit i forhold til emnet.

Eksempler på tegn på læring: Niveau 1:

Eleven læser en selvproduceret beskrivende tekst om en person og tilretter afsnitsinddelingen efter de kriterier, personen er beskrevet ud fra.

Niveau 2:

Eleven læser en selvproduceret personlig beretning og tilretter afsnitsinddelingen efter begivenhedernes kronologi.

Niveau 3:

Eleven læser en selvproduceret fortælling og tilretter afsnitsinddelingen.

Udfordringsopgave:

Du skal gennemlæse din tekst med opmærksomhed på din kommatering og afsnitsinddeling og selv rette eventuelle kommafejl.

Forebyggende tiltag fra 7. klasses trin og frem

Læsning

- Træning i at afpasse læsetempo efter tekstens sproglige og indholdsmæssige sværhedsgrad. Eleverne skal kunne læse lette tekster for aldersgruppen flydende med god forståelse med omkring 250 ord pr. minut og tekster med nyt fagligt indhold med omkring 170 ord pr. minut.
- Sprogaktiviteter, hvor der fokuseres på forståelse af sproglige virkemidler. Der skal arbejdes med identifikation af direkte og indirekte udtryk for holdninger, værdiladning, metaforer, sammenligninger og andre stilistiske træk.
- Undervisning i og støtte til systematisk analyse af teksters indhold, struktur, formål og kommunikationssituation, så eleverne opnår en sammenhængende og detaljeret forståelse af det, de læser.

Eksempel på læringsmål:

Eleverne kan læse en æstetisk tekst op med udtryksfuld stemmeføring og passende hastighed i forhold til genre og formål.

Eksempler på tegn på læring:

Niveau 1:

Eleven læser enkelte tekster op med passende hastighed i forhold til genren.

Niveau 2:

Eleven læser nogle tekster op med passende hastighed i forhold til genren og formålet.

Niveau 3:

Eleven læser alle tekster op med passende hastighed i forhold til genren og formålet.

Udfordringsopgave:

Du skal vælge et digt, som du skal læse op for klassen. Du skal vurdere, hvordan du vil læse det, så digtets indhold og stemning træder tydeligt frem. Fremfør digtet for klassen.

Fremstilling

- Fremstilling af sammenhængende tekster i forskellige genrer og stilarter. Undervisningen skal give eleverne erfaringer med at udarbejde opinionstekster, fx læserbreve og diskussionsoplæg, og arbejde med argumenterende fremstillingsformer. Der skal også arbejdes med ekspressive, jegerorienterede tekster, fx klummer, erindringer, blog, dagbog, selvpræsentation m.v., hvor eleverne filosoferer, funderer og tænker over egen situation, udvikling, egne tanker og forestillinger.
- Undervisningen i sprog skal understøtte elevernes eksperimenter med sproglig variation og præcision, ordforråd og sætningsopbygning. Korrekturlæsningen skal rettes mod korrekt sprogbrug, stavning, tegnsætning, typografi og layout.

Eksempel på læringsmål:

Eleverne kan læse korrektur på egne tekster og tilrette tekster i forhold til tegnsætning.

Eksempler på tegn på læring:

Niveau 1:

Eleven læser korrektur på egen tekst og tilretter evt. fejl i punktum.

Niveau 2:

Eleven læser korrektur på egen tekst og tilretter evt. fejl i punktum, spørgsmålstegn, kolon, anførselstegn og udråbstegn.

Niveau 3:

Eleven læser korrektur på egen tekst og tilretter evt. fejl i punktum, spørgsmålstegn, kolon, anførselstegn, udråbstegn og kommasprog- og tegnfejl og overvejer, om den valgte grafik og æstetik understøtter tekstens budskab og genre. Justér evt. tekstens grafik

Udfordringsopgave:

Du skal vurdere din teksts grammatiske, sproglige og grafiske udtryk. Du skal rette eventuelle stave-, sprog- og tegnfejl og overveje, om den valgte grafik og æstetik understøtter tekstens budskab og genre. Justér evt. tekstens grafik.

Andre læringsmål kan findes under klassetrin, faser og kompetenceområderne **Læsning** og **Fremstilling**, her:

<http://www.emu.dk/omraade/gsk-l%C3%A6rer/ffm/dansk>

3. Faglig læsning og skrivning i alle fag

Når der arbejdes bredt med elevers faglige læsning, faglige skrivning og faglige mundtlige sprog, understøttes elevernes muligheder for læring og deltagelse i undervisningen. Den faglige undervisning kan med fordel tilrettelægges som aktiviteter, der gradvist støtter, udbygger og konsoliderer elevernes sproglige udvikling.

Følgende opbygning af undervisningsforløb kan bruges som inspiration:

1. Hands-on-aktiviteter, hvor eleverne skal have erfaringer med det faglige emne, og samtidigt bygges der videre på tidligere erfaringer og viden.

Denne fase er en åbning af det faglige emne for eleverne. Aktiviteten kan være at se en film, høre en fortælling, besøge et museum, tage på ekskursion eller lignende. Det afhænger af skolefaget og det specifikke faglige emne.

2. Mundtlig og/eller skriftlig rekonstruktion af aktiviteten, hvor eleverne bruger deres hverdags-sprog som ledsagelse til handling

I denne fase fastholdes aktiviteten fra før i form af fx et referat - individuelt, parvis eller på klassen

3. Undersøgelse

I denne fase udbygger eleverne deres faglige viden. Fasen indeholder de aktiviteter, der normalt vil opfattes som centrale fagligt set. Tidsmæssigt vil fasen ofte være den længste, fordi der her lægges op til en lang række aktiviteter, hvor eleverne undersøger emnet, hvad enten det er insekter, noveller, eller noget helt tredje.

4. Læsning af fagtekst

Først i denne fase møder eleven den faglige tekst og udbygger deres viden.

Det vil være hensigtsmæssigt at opdele den specifikke faglige læsning i før-, under- og efter faser tilpasset læseformål, elevernes forudsætninger og tekstens sværhedsgrad.

- **Før-aktiviteter** - for at skabe forforståelse, aktivere viden og erfaringer og skabe en fælles reference samt forberede eleverne på nye ord, tekstens formål og opbygning
- **Under-aktiviteter** - for at eleverne skal have mulighed for at bearbejde og systematisere den nye faglige viden samt udvikle læsestrategier i forhold til fagtekster
- **Efter-aktiviteter** - for at eleverne skal anvende og konsolidere den nye faglige viden i korrekt sprog samt udvikle et (meta)sprog at tale om sprog og tekster på

5. Fremstilling og formidling af ny viden

I denne fase sætter eleverne ord på deres viden om det faglige emne. De konstruerer faglige tekster og gør det i et skriftsprogsnært sprog, skriftligt eller mundtligt og/eller gennem multimodale produktioner.

Læs mere i publikationen, *Sproglig udvikling* her:

<http://www.emu.dk/modul/sproglig-udvikling-intro>

og vejledningen her:

<http://www.emu.dk/modul/sproglig-udvikling-vejledning>

Nedenstående skema viser, hvordan forskellige læseforståelseselementer og teksttyper kan relateres til Fælles Mål. Hvis alle lærere i alle fag inddrager læseforståelses-tema og teksttype-fokus, som de er angivet, så sikres en hensigtsmæssig progression i alle fag.

	Læseforståelses-tema	Teksttype-fokus
Børnehaveklassen	Ordkendskab/ordforråd	Fortælling
1.-2. klassetrin	Forforståelse	Fortællende og informerende tekster
3.-4. klassetrin	Læseprocessen - før, under og efter læsestrategier	Beskrivende og berettende tekster
5.-6. klassetrin	Tekststrukturer og sproglige karakteristika	Kommenterende og forklarende tekster
7. klassetrin og frem	Analyse af teksters indhold, struktur, formål og kommunikationssituation	Argumenterende tekster

Inspiration til konkretisering af ovenstående kan findes i læremidler, der sætter fokus på arbejdet med læseforståelsesstrategier. Sidst i dette dokument angives nyere læremidler, som faglærere kan inddrage og lade sig inspirere af.

Læselyst – en sag for skolen

Læsekompetence er ikke kun et spørgsmål om læsefærdighed og -strategier. Læsning giver indsigt og oplevelser livet igennem, og derfor er læsefærdigheder og læselyst forbundne elementer, som skolen må prioritere i dagligdagen.

Gennem en eksplicit undervisning i læsning og skrivning i alle fag er fundamentet for læselyst til stede, men eleverne skal have mulighed for at udvikle deres læselyst gennem læseaktiviteter, der understøtter egen motivation og læsehandling.

Alle skoler i Thisted Kommune konkretiserer, hvorledes denne del af læseindsatsen udmøntes på den enkelte skole. Daglige læsebånd i perioder kan være veje til læselyst, men andre læselyst-tiltag kan implementeres på skolerne under hensyn til forskellige skolekulturer, - størrelser og muligheder. Det kan fx være forfatterbesøg, oplæsningsaktiviteter, makkerlæsning på tværs af klassetrin mv.

4. Læsevejlederens funktion og virke

Alle skoler i Thisted Kommune har en eller flere læsevejledere tilknyttet. Læsevejlederuddannelsen blev bekendtgørelsesfastlagt i august 2007, og uddannelsen udgør i dag ½ pædagogisk diplomuddannelse ved en af professionshøjskolerne. *Den, der har gennemført moduler svarende til 30 ECTS-point, der er tilrettelagt med henblik på læsevejledning inden for grundskolen ..., kan anvende betegnelsen læsevejleder.* (Bekendtgørelse for diplomuddannelser (BEK nr. 1008 af 29/06/2016)).

Læsevejledere er særligt uddannede ressourcepersoner, der

- *Kan vejlede om læringsmålsorienteret didaktik og om planlægning, gennemførelse og evaluering af læringsmålstyret undervisning vedrørende skriftsprogsundervisning.*
- *Kan vejlede kolleger og skoleledelse vedrørende skriftsprogsundervisning og at forestå den løbende udvikling af skolens handleplaner og tiltag for skriftsprogsudvikling i dansk og andre fag.*

Kilde: Professionshøjskolernes STUDIEORDNING for den pædagogiske diplomuddannelse, 1. august 2016: http://diplom.uc-dk.dk/images/pd_studieordning_1-8-2016.compressed.pdf

I Thisted Kommune beskrives formålet for læsevejlederfunktionen således:

- Læsevejlederen/læsevejledere er skolens ressourceperson/-personer på læse- og skriveområdet
- Læsevejlederen er skolens, teamets og den enkelte lærers sparringspartner i arbejdet med at implementere Fælles Mål omhandlende læse- og skrivekompetencer i alle fag
- Systematisere og implementere kommunens læsepolitik og evalueringsplan og handle på baggrund heraf
- vejlede ift. forebyggende og foregribende tiltag i undervisningen ud fra et inkluderende og praksisnært perspektiv
- Læsevejlederen skal fungere som inspirator, coach og vejleder for alle skolens lærere i bestræbelserne på at udvikle alle elevers læse- og skrivekompetencer

Effekten af læsevejledning sikres bedst jo tættere vejlederen kommer på undervisningen. Læsevejlederen som medpraktiker og arbejdsopgaver i relation til lærerteam og lærere bør derfor prioriteres i læsevejlederens virke.

Læsevejledere er forpligtede på at arbejde for en sprogbaseret tilgang til læring som beskrevet i Fælles Mål for børnehaveklassen, Fælles Mål i alle fag og i det tværgående tema "Sproglig udvikling".

Læsevejledernes arbejdsopgaver i relation til forvaltning og ledelse kan være:

- Bidrage til udvikling af særlige læse- og skriveindsatser på skolen.
- Informere om resultaterne af nationale test i læsning på skolen.
- Indsamle viden fra klassekonferencer.

Læsevejledernes arbejdsopgaver i relation til "Kompetencecentret for Læsning" kan være at:

- Udrede og teste elever med skriftsproglige vanskeligheder
- Indsende ansøgning til PPR om indgribende tiltag
- Koordinere tiltag for elever med læse- og skrivevanskeligheder, herunder elever med ordblindhed

Læsevejledernes arbejdsopgaver i relation til lærerteam og lærere kan være at:

- Deltage i klassekonference minimum 1 gang om året
- Overlevere viden om alle elevers sprog- og læseudvikling ved lærerskift og skoleskift
- Inspirere og vejlede om planlægning og evaluering af forebyggende læse- og skriveundervisning i alle fag for faggrupper/team og/eller individuelt for lærere
- Koordinere "Tidlig LæseHjælps-kurser"
- Kan deltage og løse opgaver i lokale pædagogisk læringscenter (PLC)/ressourceteam

Læsevejledernes arbejdsopgaver i relation til elever og forældre kan være at:

- Deltage i møder med og om elever, der har brug for foregribende og indgribende tiltag
- Informere forældre og eventuelt deltage i forældremøder

Læsevejlederens arbejdsopgaver i relation til egen kompetenceudvikling kan være at:

- Deltage i kommunalt "Netværk for Læsevejledere"
- Deltage i eksterne konferencer og kurser efter behov

Netværk for læsevejledere

Læsevejlederen er organiseret i et kommunalt netværk med "Kompetencecenter for Læsning" som tovholder. Netværket har til formål at kvalificere og styrke vejlederfunktionen på de enkelte skoler.

Netværksarbejdet indbefatter 3 møder og en elektronisk konference.

Centrale elementer på netværksmøderne er:

- ⇒ Information om/formidling af nye nationale og kommunale bestemmelser og tiltag på læse- og skriveområdet
- ⇒ Oplæg om ny litteratur, nye læseundersøgelser, tiltag og forskning på området
- ⇒ Videndeling, materiale – og læremiddeludveksling, diskussioner af mål og metoder – og i det hele taget gensidig inspiration og opkvalificering

5. Kommunal evalueringsplan

En stærkere evalueringskultur sikres gennem en løbende evaluering, hvor resultater anvendes både pædagogisk og didaktisk i undervisningen, men også som et styringsredskab på kommune- og ledelsesniveau.

Nedenstående beskriver evalueringens formål og principper på kommune-, skole-, klasse- og elevniveau i Thisted Kommune:

Kommuneniveau:

På kommuneniveau er formålet med den eksterne og summative evaluering (Nationale Test i Læsning) at skabe overblik over alle elevers læseniveau med henblik på at formulere og styrke læseindsatsen på alle skoler. Testene giver ligeledes mulighed for at sammenligne resultaterne med henblik på at gå i dialog om forventninger og udfordringer.

Skoleniveau:

På skoleniveau er formålet at synliggøre den enkelte skoles udfordringer på forskellige klassetrin. Resultater af eksterne og interne summative evalueringer (Nationale Test i læsning og standardiserede prøver) bruges af ledelsen på de enkelte skoler til at lokalisere indsatsområder og kvalificere den fremadrettede indsats, fx brug af læsevejlederens ressourcer samt foregribende og indgribende indsatser.

Klasseniveau:

På klasseniveau er formålet med alt evaluering – også den formative, der løbende synliggør alle elevers udbytte af undervisningen – at kvalificere lærernes fremadrettede tilrettelæggelse af undervisningen. Resultaterne vurderes af klassens lærere i et samarbejde med læsevejlederne med henblik på at målrette undervisningen i alle fag og alle elevers læse- og skriveniveau. I tilrettelæggelsen fokuseres på forebyggende tiltag og undervisningsdifferentiering. Evalueringen på klasseniveau har ligeledes til hensigt at sikre, at lærere kan vejlede alle elever i arbejdet med at udvikle en aktiv og deltagende læse- og skriveindstilling.

Elevniveau:

På elevniveau er formålet med evalueringen at sikre at den enkelte elevs læse- og skriveudvikling følges, så identificering af vanskeligheder hurtigst muligt synliggøres. På elevniveau kan yderligere prøver og test tages i anvendelse med henblik på at give lærere og andre resourcepersoner viden om, hvilke særlige forudsætninger, der gælder for enkelte elever, så foregribende og indgribende indsatser kan tilrettelægges mest optimalt for den enkelte elev. Evalueringen på elevniveau har ligeledes til hensigt at sikre, at lærere kan vejlede, samarbejde og underrette forældrene om elevens skriftsproglige udvikling.

Evalueringsplan:

Klassetrin:	Tidspunkt:	Test/Prøve:	Ansvar og opfølgning	Videre testning for de elever der scorer lavt	Ansvar og opfølgning
Børnehaveklasse	August/ september	Sprogvurdering	Børnehaveklasseleder	Sprogvurdering / individuel test	Læsevejleder
	Slutningen af skoleåret	Risikotest for ordblindhed - første deltest (ordlister)	Børnehaveklasseleder	Deltest 2 (bogstavbenævnelse) og deltest 3 (læsning af vrøvleord med 3 symboler)	Læsevejleder
1. klasse	November	Ordlæseprøve 1 + staveprøve 1 (Hogrefe)	Dansklærer		
	Midt i skoleåret	Risikotest for ordblindhed (30 ord og 30 vrøvleord)	Dansklærer	Deltest 2 (bogstavbenævnelse)	Læsevejleder
	Slutningen af skoleåret	Risikotest for ordblindhed - gentagelse af højtlesning af ord på tid	Dansklærer		
2. klasse	Efterår	Frivillig national test i læsning	Dansklærer		
	Forår	National test i læsning			
3. klasse	September	DVO - non-ordtest	Dansklærer	Evt. individuel DVO-test	Læsevejleder
	Efterår	Frivillig national test i læsning	Dansklærer		
	Forår			Testbatteriet, evt. Elbros lister Den nationale ordblindetest	Læsevejleder

0. kl.: Sprogvurderingen erstatter de tidligere test.

Nationale test: Det er ikke muligt at tilgå mere end 2 frivillige test for hver national test. Derfor **ingen** frivillige test i 6. kl. , så denne mulighed kan anvendes i 7. kl.

Klassetrin:	Tidspunkt:	Test/Prøve:	Ansvar og opfølgning	Videre testning for de elever der scorer lavt	Ansvar og opfølgning
4. klasse	Efterår	Grammatip Staveprøve 4. kl.	Dansklærer	Evt. individuel DVO-test	Læsevejleder
	Forår	National test i læsning	Dansklærer	Testbatteriet, evt. Elbros lister Den nationale ordblindetest	Læsevejleder
5. klasse	Efterår	Grammatip Staveprøve 5. kl.	Dansklærer	Evt. individuel DVO-test	Læsevejleder
	Efterår	Frivillig national test læsning	Dansklærer	Testbatteriet, evt. Elbros lister Den nationale ordblindetest	Læsevejleder
6. klasse	Efterår	Grammatip Staveprøve 6. kl.	Dansklærer	Evt. individuel DVO-test	Læsevejleder
	Forår	National test i læsning	Dansklærer	Testbatteriet evt. Elbros lister Den nationale ordblindetest	Læsevejleder
7. klasse	Efterår	Grammatip Staveprøve 7. kl.	Dansklærer		
	Efterår	Frivillig national test i læsning	Dansklærer		
	Forår			Testbatteriet, evt. Elbros lister Den nationale test	Læsevejleder
8. klasse	Efterår	Grammatip Staveprøve 8. kl.	Dansklærer		
	Forår	National test i læsning	Dansklærer		
9. klasse	Efterår	Grammatip Staveprøve 9. kl.			

Nedenfor findes link til info om de anvendte prøver og test :

Sprogvurdering 0. kl.

http://socialministeriet.dk/media/18609/vejledning-sprogvurdering_3-6.pdf

<http://www.hjernenhjertet.dk/sprogvurdering>

Ordlæseprøve 1 (Hogrefe):

<https://www.hogrefe.dk/shop/ordlaeseprøve-1-skriftsproglig-udvikling-10-stk.html>

Staveprøve 1 (Hogrefe):

<https://www.hogrefe.dk/shop/staveprøve-1-internettestning-skriftsproglig-udvikling-10-stk.html>

DVO – nonordstest:

<https://socialstyrelsen.dk/filer/handicap/ordblindhed/udvikling-og-afprovning-af-procedure-til-identifikation-af-elever-i-risiko-for-dysleksi.pdf>

Grammatip - Staveprøver

<http://www.grammatip.com/>

National test i læsning:

<https://xn--testogprøver-ngb.dk/>

Risikotest for ordblindhed:

<http://www.videnomlaesning.dk/media/2365/vejledning-til-ordblinderisikotesten.pdf>

National ordblindetest:

<http://www.emu.dk/sites/default/files/Ordblindhed%20i%20grundskolen%20november%202016.pdf>

<https://www.uvm.dk/Uddannelser/Paa-tvaers-af-uddannelserne/Ordblindetest>

Testbatteriet:

<https://www.sp-forlag.dk/testbatteriet-komplet-10-stk>

Klassekonference

Omfang, indhold og læsevejlederens funktion aftales med skolens ledelse, og kan foregå på følgende måde:

Et vigtigt værktøj i kvalificeringen af læse- og skriveundervisningen er afholdelse af klassekonference minimum en gang i året efter klassetest/prøver. Her mødes klassens lærerteam med læsevejleder. Skolens ledelse orienteres om testresultater og forslag til foregribende og indgribende indsatser.

Det centrale i mødet er den kvalificerede og kvalificerende samtale om alle elevers læse- og skriveudvikling samt de tiltag, der kan gøres på baggrund heraf. Det er vigtigt, at klassekonferencen som udgangspunkt bruges til at vurdere den indsats, klassen som helhed har behov for. Klassekonferencen er således ikke kun et forum, hvor svage elevers forudsætninger og mulige tiltag drøftes.

Læsevejlederen er tovholder og laver en dagsorden og referat i dialog med lærerteamet. Denne dagsorden bør tage afsæt i den kommunale evalueringsplan, og derfor har dansk- og læsevejlederen forud for mødet analyseret de aktuelle prøveresultater, så der skabes et overblik over klassens og den enkelte elevs læse- og skriveudvikling.

Mødeindhold kan omhandle læringsmål, aktiviteter, differentiering, tegn på læring, elevgrupper og/eller tiltag for enkelte elever. Afsluttende konkluderer læsevejlederen sammen med lærerteamet på prøveresultater og de fremadrettede tiltag.

6. Læse- og skrivevanskeligheder

Thisted Kommunes læse- og skriveundervisning skal grundlæggende tilgodese alle børns læring og trivsel, og tiltag der tilgodeser elever med læse- og skrivevanskeligheder er forankret i Undervisningsministeriets intentioner. Børn med særlige behov skal så vidt muligt ikke udskilles til særlige undervisnings tilbud, men undervises sammen med deres kammerater i den almene undervisning. Det skal ske med den nødvendige støtte og hjælpemidler.

For at understøtte at elevernes udvikling og læring i videst mulig omfang kan finde sted i den almindelige undervisning, gives der støtte til elever og til at tilrettelægge undervisningen på måder, som kan understøtte inklusionen af elever med særlige læse- og skrivevanskeligheder i den almindelig klasse.

Konkret skelnes der i den forbindelse mellem foregribende og indgribende undervisning.

Foregribende undervisning - Tidlig læsehjælp

Foregribende tiltag fokuserer på en målrettet indsats for elever, der er identificeret som værende i risiko for at udvikle læsevanskeligheder. På alle skoler i Thisted Kommune tilrettelægges den foregribende undervisning som **Tidlig læsehjælp-kurser**. Yderligere tiltag kan tilrettelægges lokalt på skoler, hvis lederen vurderer det hensigtsmæssig. Tidlig læsehjælp tilbydes elever, der er kommet dårligt fra start med at lære at læse og skrive.

Tiltaget har til formål at fokusere og optimere elevens læsefærdighed, så eleven bliver i stand til at følge den forebyggende læseundervisning fremadrettet.

Eleverne udvælges på baggrund af prøver og test beskrevet i kommunens evalueringsplan samt den løbende evaluering. Mulige elever drøftes på den årlige klassekonference, og skolens ledelse afgør, hvem der tilbydes kurset på baggrund af indstilling fra læsevejleder, Tidlig LæseHjælp-lærere (TLH-lærere) og dansklærer.

TLH-lærere er kompetente læseundervisere, der erfaringsudveksler og videndeler i et netværk på tværs af skoler.

Kurset tilrettelægges som undervisning af 5 x 30 minutter på hold af max 3 elever og gennemføres i foråret på 1. klasses trin og/eller efteråret på 2. klasses trin afhængig af, hvor mange elever, der skal tilbydes kurset.

Inspiration til undervisningens organisering og indhold hentes i Marie M. Clays "Reading Recovery" og på dansk Anne Marie Østergaard og Grethe Kjærs "Læseløftet - en effektiv læsepædagogik" og "Erfaringer med læseløftet".

Efter forløbet evaluerer TLH-lærerne elevens udbytte af undervisningen på følgende delområder: Bogstavkendskab, ordlæsning, ordskrivning, viden om skriftsproglige begreber, læse- og skriveprocessen i funktion.

Indgribende undervisningstiltag

Indgribende tiltag fokuserer på en målrettet indsats for elever, som på trods af forebyggende og foregribende undervisning stadig ikke udvikler hensigtsmæssige læse- og skrivekompetencer. Hovedparten af den gruppe af elever betegnes som ordblinde.

Ordblindhed

Ordblind elever udgør en betydelig del af danske skolebørn (3 -7 procent af befolkningen er ordblind (kilde: Ministeriet for Børn, undervisning og Ligestilling). De fleste ordblind kan med den rette støtte fra lærere og ved brug af it-redskaber gennemføre deres grundskoleforløb, en ungdomsuddannelse og fortsætte med en videregående uddannelse og/eller blive en del af det danske arbejdsmarked med samme muligheder, rettigheder og pligter som andre borgere.

Ordblindhed (dysleksi) er store vanskeligheder med at lære at læse og stave, som beror på vanskeligheder med at forbinde bogstaver og bogstavfølger med sproglyde og lydfølger. Man kan have forskellige grader af ordblindhed, og indsatsen skal tilpasses den enkelte elevs udfordringer.

Ordblindhed kan også have konsekvenser for andre sproglige områder end det rent læse- og stavetekniske, fx kan eleven have problemer med syntaks i skrift og tale, problemer med formulering i forskellige genrer og problemer med forskellige dele af læseforståelsen og faglig læsning.

Thisted Kommunes tilbud til elever med ordblindvanskeligheder og konsekvenser heraf bygger ligesom al anden støtte og specialundervisning på et princip om inklusion. I Thisted Kommune varetages koordinering og tilrettelæggelsen af den indgribende indsats af Kompetencecentret for Læsning.

*Læs mere om ordblindhed og vejledningsmateriale, som undervisningsministeriet har udviklet som opfølgning på **Ordblindetesten** her:*

<http://www.emu.dk/modul/ordblindhed-i-grundskolen-l%C3%A6sevejledere-l%C3%A6rere-og-p%C3%A6dagogisk-personale>

Kompetencecentret for Læsning

Formålet med centret er i samarbejde med kommunens skoler at løfte den faglige kvalitet i forhold til at inkludere og undervise ordblind elever i klasserne sådan, at de bliver så dygtige, som de kan blive.

Kompetencecentrets hjemmeside: <http://thistedskoler.dk/undervisning/kompetencecenteret/>

Kompetencecentret for Læsning er et mobilt tilbud til skolerne og har base på Koldby Skole. Centret tilbyder særlige tilrettelagt læseforløb for elever med ordblindvanskeligheder. Kurserne gennemføres fra efteråret på 4. klassetrin på mindre hold.

Kursus for 4. klasse:

Forløbet tilrettelægges og gennemføres af Kompetencecenter for Læsning i et samarbejde med skolens læsevejleder(e). Forløbet strækker sig over 3 uger og foregår ude på skolerne.

Eleverne visiteres til kurset, og ansøgning fremsendes til PPR, der forestår visiteringen i samarbejde med lederen af kompetencecentret. Ansøgningen laves på skema – udformet af PPR (kan findes på kompetencecentrets hjemmeside) og på baggrund af relevante prøve- og testresultater samt andre evalueringsskemaer. Deadline for ansøgning til tilbuddet er 1. maj for tilbud i næstkommende skoleår.

Kursets omfang er 3 uger, hvor eleven modtager særlig tilrettelagt undervisning, der fokuserer på brugen af it-kompenserende hjælpemidler. Mere herom kan læses på kompetencecentrets hjemmeside.

Der udarbejdes individuelle undervisningsplaner for alle elever, som beskriver kompetencer, potentialer, individuelle mål og pædagogisk handleplan.

Kurset struktureres efter følgende plan, og kompetencecentret er tovholder for processen:

- Opstartsmøde ved skoleårets start på Koldby Skole, hvor alle forældre, der har børn, der deltager i kurset orienteres om kursets forløb og indhold.
- Underviser fra kompetencecentret, læsevejleder og elevens lærerteam holder i første kursusuge et møde, der har til formål at sikre at elevens læringsproces følges tæt.
- Sidst i forløbet mødes underviser fra kompetencecentret, læsevejleder og elevens lærerteam igen. På dette møde sikres desuden, at lærerne har relevant viden i forhold til at kunne støtte op om eleven i processen. Dette møde munder ud i en fremadrettet individuel undervisningsplan for eleven.
- Efter afslutning af kurset afholdes et møde/forældrekursus med forældre og børn, hvor eleverne viser, hvordan de bruger deres nye it-kompenserende hjælpemidler.
- Sidst på skoleåret kommer underviser fra kompetencecentret ud på skolen igen og er med i klassen én dag, for at sikre det fremadrettede udbytte af kurset.

Kurset evalueres af eleven, lærerne og forældrene. Eleverne udfylder i samarbejde med kompetencecentret et evalueringsskema om egne færdigheder før og efter kursusforløb. Lærerne og forældrene evaluerer udbyttet efter forløbet.

5. klasse - opfølgning

Kurset placeres i slutningen af 5. klasse og foregår over 2 dage á 5 lektioner. Kurset vil være en vekselvirkning mellem at følge elevens brug af it-redskaber i den daglige undervisning og opkvalificering af elevens kompetencer.

7. klasse - opfølgning

Eleverne skifter ofte lærere efter 6. klasse, og nogle elever har skiftet til en overbygningsskole. For at sikre, at elevens brug af it-redskaber anvendes og kvalificeres i den daglige undervisning, afholdes et 2 dages kursus á 5 lektioner, hvor elevens brug af it i den daglige undervisning følges.

Lærerteamet omkring eleven introduceres ligeledes til elevens it-redskaber.

5. - 6. klasse - tilbud til andre elever

Elever som ikke har deltaget i andre af kompetencecentrets kurser, men som har brug for ekstra støtte i forhold til at udvikle læse- og skrivekompetencer, tilbydes målrettet kursus over 2 dage á 5 lektioner. Eleven tages ud af undervisningen, og undervisningen foregår på hold á max 3 elever. Efterfølgende tilbydes lærerteam kursus.

8. klasse

Kompetencecentret tilbyder undervisning til de elever, der bruger it-redskaber i dagligdagen med henblik på afgangsprøven. Forløbet foregår over 2 dage á 5 lektioner, hvor eleven tages ud af undervisningen. Undervisningen foregår på hold á max 3 elever. Lærerteamet tilbydes ligeledes intro til elevens it-redskaber.

THISTED KOMMUNE

Produceret af Thisted Kommune

Juni 2018